

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Golfterrein 'Om de Haenen' te Teteringen

20 juli 2001

471-101

ISBN 90-421-0861-4
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

commissie voor de milieueffectrapportage

het college van Burgemeester en wethouders van Breda
d.t.v. de afdeling Milieuzorg Leefomgeving
mw. N. de Bruin
Postbus 3920
4800 DX Breda

uw kenmerk
RME/2001.6977

uw brief
23 mei 2001

ons kenmerk
471-100/Mo/eh-ab

onderwerp
Advies voor richtlijnen m.e.r. golfbaan
Teteringen

doorkiesnummer
(030) 234 76 22

Utrecht,
20 juli 2001

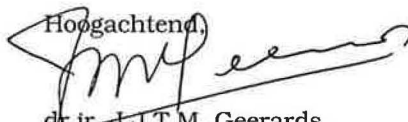
Geacht college,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de golfbaan Teteringen.

Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

Graag vraag ik daarbij uw aandacht voor het volgende. In de procedure voor de golfbaan spelen twee doelen: enerzijds heeft de gemeente aangegeven dat de golfclub De Suykerberg moet verhuizen en dus zoekt de golfclub een nieuwe locatie. Anderzijds wil de gemeente het gebied tussen de woningbouwlocatie Om de Haenen en de ecologische hoofdstructuur een groene bufferbestemming geven. De m.e.r.-procedure is gestart om deze twee doelen te combineren. De Commissie acht de kans aanwezig dat dit niet naar redelijkheid lukt. Ook uw structuurplan geeft aan dat dan andere mogelijkheden voor invulling van het gebied Om de Haenen moeten worden onderzocht. Uiteraard moet dan ook naar andere oplossingen voor De Suykerberg worden gekeken. De initiatiefnemer in deze m.e.r.-procedure, De Wilde Projektmanagement, zal in het MER ook de "autonome milieuontwikkeling" moeten beschrijven: de milieuontwikkeling die plaatsvindt als er géén golfbaan wordt aangelegd. Tot nu toe heeft de gemeente daar geen gedachten over ontwikkeld. Ik meen dat het niet redelijkerwijs van De Wilde gevraagd kan worden om zelfstandig hier gedachten over te ontwikkelen en geef u in overweging om ten behoeve van de beschrijving van deze ontwikkeling vanuit de gemeente inbreng te leveren.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

dr. ir. J.J.T.M. Geerards,
voorzitter van de werkgroep m.e.r. golfbaan Teteringen

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
e-mail mer@eia.nl
website www.commissiemer.nl

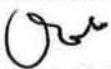
Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Golfterrein 'Om de Haenen' te Teteringen

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffect-
rapport over het golfterrein 'Om de Haenen' te Teteringen,

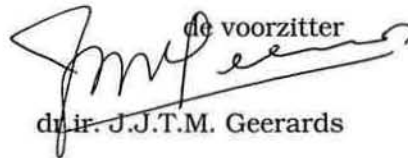
uitgebracht aan Burgemeester en Wethouders van gemeente Breda door de Com-
missie voor de milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.
Golfterrein 'Om de Haenen' te Teteringen,

de secretaris

drs. M. Odijk

de voorzitter

dr. ir. J.J.T.M. Geerards

Utrecht, 20 juli 2001

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	2
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	3
3.1 Probleemstelling.....	3
3.2 Doelstelling.....	3
3.3 Besluitvorming.....	4
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	5
4.1 Algemeen	5
4.2 Alternatieven.....	6
4.3 Referentie	7
4.4 Golfalternatief	7
4.5 Alternatief 'natuurlijk golfen'	8
4.6 Alternatief 'cultuurhistorisch golfen'	8
4.7 Medegebruiksalternatief	8
4.8 Meest milieuvriendelijk alternatief	8
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUEFFECTEN	9
5.1 Algemeen	9
5.2 Landschap en cultuurhistorie.....	10
5.3 Bodem en water	10
5.4 Levende natuur.....	11
5.5 Geluid.....	11
5.6 Gebruiksfuncties.....	12
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	12
7. LEEMTEN IN INFORMATIE.....	12
8. EVALUATIEPROGRAMMA	13
9. VORM EN PRESENTATIE.....	13
10. SAMENVATTING VAN HET MER	13

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 23 mei 2001 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Kennisgeving in "Het Stadsblad" d.d. 30 mei 2001
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1.

INLEIDING

Golfclub De Suykerberg gebruikt op dit moment een negen holes baan ten zuiden van de bebouwingskern Teteringen, gemeente Breda. De club wil graag uitbreiden.

In de periode 1992 – 1994 heeft weliswaar een bestemmingsplanprocedure – gecombineerd met m.e.r. (= milieueffectrapportage) binnen de toenmalige gemeente Teteringen geleid tot een locatiekeuze voor een grotere golfbaan, maar na de samenvoeging van de gemeenten Breda en Teteringen lag deze locatie minder voor de hand.

Nu heeft de gemeente Breda plannen om het gebied dat De Suykerberg als golfbaan gebruikt in te richten als zogeheten “watermachine” – om de kwel te herstellen in het natuurkerngebied Lage Vuchtpolder. Om deze reden moet De Suykerberg verhuizen en zoekt de club een nieuwe locatie voor een golfbaan.

De gemeente Breda wil ook de woningbouwlocatie De Haenen ten noordoosten van de kern Teteringen in het kader van de VINEX-taakstelling uitbreiden en er een groene bufferzone aanleggen tussen de woningen en de ecologische hoofdstructuur.

Zo is het plan ontstaan om een golfbaan Om de Haenen aan te leggen.

In eerste instantie was het idee om deze gebruiksvorm in het structuurplan vast te leggen; toen bleek dat het planologisch vastleggen van de golfbaan m.e.r.-plichtig was heeft de gemeente de mogelijkheid tot golfbaan in het structuurplan beschreven en besloten om de m.e.r. voor de golfbaan te koppelen aan een procedure op grond van artikel 19 van de Wet Ruimtelijke ordening. Hierin vervult de gemeente Breda de rol van bevoegd gezag; De Wilde projektmanagement treedt op in de rol van initiatiefnemer.

5

Bij brief van 23 mei 2001 is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in het Stadsblad van 30 mei 2001².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies ‘de Commissie’ genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieustandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Het milieueffectrapport zou zich vooral moeten richten op:

- een heldere probleemstelling: staat de invulling van het plangebied als groene bufferzone centraal of staat de verplaatsing en uitbreiding van de golfbaan centraal?
- een goede onderbouwing van de locatiekeuze voor de golfbaan; als er geen afdoende argumenten zijn om locatiealternatieven binnen de gemeente uit te sluiten dan moeten ook locatiealternatieven worden uitgewerkt;
- een goede onderbouwing van de behoefte om op deze locatie een 18 holes golfbaan plus oefenbanen te hebben;
- de manier om tot formulering van alternatieven, en vooral om tot de formulering van het meest milieuvriendelijke inrichtingsalternatief, te komen; de Commissie raadt aan om daarbij eerst vanuit verschillende invalshoeken alternatieven te formuleren, en daarna milieuvriendelijke componenten aaneen te voegen;
- een adequate (landschaps-) ecologische beschrijving van flora, vegetatie en fauna met daarbij een vermelding van relevante criteria voor natuurbehoud (kenmerkendheid, mate van bedreigdheid e.d.) en vermelding van de bescherming die soorten en gebieden genieten; en een effectbeschrijving op grond waarvan een beoordeling op grond van natuurbehoudscriteria en beschermingsformules mogelijk is;
- een beknopte en schematische samenvatting waarin alle voor de besluitvorming relevante informatie op een overzichtelijke manier is opgenomen, plus goede kaarten.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling

De aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid moeten worden beschreven. Voor een onderbouwing van de behoefte aan golfterreinen baseert de startnotitie zich op onderzoek uit 1988; de Commissie adviseert om zo actueel mogelijke informatie te gebruiken en daarbij plannen voor nieuwe golfbanen in de omgeving te betrekken. Voor de onderbouwing is ook inzicht nodig in de wachtlijsten, de speeldagen en -tijden en de bezettingsgraad van golfterreinen in de regio. In verband met de afweging of de groene bufferzone bij de Haenen als golfbaan moet worden ingevuld vindt de Commissie het ook belangrijk dat de uitbreidingsplannen en -mogelijkheden van de bestaande golfbanen⁵ worden vermeld. Tevens wijst de Commissie erop dat waarschijnlijk niet zozeer de feitelijke reisafstand als wel de reisduur (i.h.a. per auto) bepalend zal zijn voor de keuze van een golfbaan.

Van belang is verder om de hardheid aan te geven van de besluiten die (mede) tot de wens van de golfbaan op Om de Haenen aanleiding hebben gegeven:

- het voornemen tot aanleg van de watermachine;
- het voornemen om in Om de Haenen een groene bufferzone te maken.

3.2 Doelstelling

Uit de probleemstelling moet een concrete en duidelijke omschrijving van het doel (of de doelen) worden afgeleid. Daarbij moeten ook de doelen ten aanzien van milieubescherming en -verbetering worden aangegeven. Doelen moeten zo worden beschreven, dat ze kunnen dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven.

Om het milieubelang volwaardig te kunnen meewegen in de besluitvorming over de artikel-19-aanvraag moet aangegeven worden welke ruimte de gestelde doelen laten voor het ontwikkelen van alternatieven die gunstig zijn voor het milieu. Op grond van de startnotitie mag worden verwacht dat de voorgenomen activiteit en alternatieven zullen worden getoetst aan de volgende doelen:

- het leveren van een bijdrage aan het functioneren van de zogeheten "watermachine";

⁵ Hiermee is zowel de uitbreidingsmogelijkheid bedoeld op het bestaande oppervlak (bijvoorbeeld door een verlenging van de openstellingstijden) als de mogelijkheid om via oppervlakte-uitbreiding meer golfers te accommoderen.

- het bieden van ruimte aan andere dan golfrecreanten;
- het in ecologisch opzicht vormen van een overgangszone tussen het stedelijk gebied en het omringende bos- en natuurgebied.

Bij dit project luistert het heel nauw hoe de doelen worden geformuleerd. Is het **centrale doel** gericht op een nieuwe *locatie voor de golfbaan* inclusief uitbreidingsmogelijkheden, dan moeten verschillende locaties worden vergeleken op geschiktheid en milieueffecten⁶. Staat de *inrichting als groene bufferzone* van het gebied Om de Haenen centraal, dan dienen andere gebruiksvormen dan een golfbaan als alternatieven te worden beschouwd⁷.

De Commissie heeft begrepen dat beide doelen in ongeveer gelijke mate een rol spelen. Zij acht het van belang dat het MER in ieder geval informatie bevat waarmee kan worden beoordeeld of een golfbaan in welke vorm dan ook op deze locatie acceptabel is als invulling van een groene buffer.

3.3 Besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voorplan. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. In ieder geval moeten de consequenties van Structuurschets en -plan Breda-Noordoost/Teteringen, het bestemmingsplan buitengebied Teteringen, en het Landschapsbeleidsplan Teteringen aan de orde komen. Het is niet de bedoeling dat het MER samenvattingen van beleidsnota's en plannen bevat: dit onderdeel zou zich vooral moeten toespitsen op de vraag waaraan het initiatief moet voldoen (criteria) met de verwijzing naar de overheidspublicatie waarin dit is of wordt vastgelegd. Op een zelfde manier moet aangegeven worden welke maatstaven voor de afweging van alternatieven⁸ (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid worden ontleend. Afspraken die buiten een wettelijk plan- of vergunningenkader om zijn gemaakt kunnen niet als kaderstellend worden beschouwd.

Het MER moet op een duidelijke kaart aangeven welke onderdelen van de ecologische hoofdstructuur (EHS) in de omgeving van het plangebied liggen en welke status deze gebieden precies hebben (kerngebied, ontwikkelingsgebied, verbindingzone). Ook moet worden aangegeven of er gebieden in of in het studiegebied liggen, die om andere redenen een speciale status in het beleid hebben of krijgen (bijvoorbeeld bodembeschermingsgebieden, stiltegebieden, waardevolle cultuurlandschappen, gebieden onder de Boswet, de Vogel- of Habitatrichtlijn, Belvédèregebieden, enz.) De consequenties hiervan voor de

⁶ De Vereniging *Teteringen Verstikt* (reactie 4, bijlage 4) stelt dat de locatie Phenicks aan de Salesdreef in Oosterhout als locatiealternatief voor gezamenlijk gebruik overwogen zou moeten worden. De Commissie meent dat het regionale overzicht van bestaande golfbanen, uitbreidingsplannen en -mogelijkheden en plannen voor nieuwe golfbanen binnen de regio en eventuele locatiealternatieven binnen de gemeente, naast de milieueffecten van verschillende inrichtingsvormen, voldoende inzicht moeten kunnen geven voor een artikel-19-besluit van de gemeente Breda. Uitwerking van een locatiealternatief buiten de gemeente vindt zij niet tot de redelijkerwijs te beschouwen alternatieven behoren.

⁷ De Commissie baseert zich daarbij tevens op het structuurplan Breda-noordoost/Teteringen, dat vermeldt: "Indien de golfbaan niet haalbaar is zal er een goede landschappelijke inrichting van de noordoostelijke geleidingszone moeten plaatsvinden. Deze invulling zal een overgang moeten vormen tussen de nieuwe dorpsrand enerzijds en Zuiderhout en Maria Raboni anderzijds. De inrichting van de geleidingszone zal verval van het gebied moeten voorkomen en zonodig de huidige kwaliteit moeten verbeteren."

⁸ Zie ook hoofdstuk 4 van dit advies.

ontwikkeling van alternatieven moeten worden aangegeven; zie het schema in bijlage 5 bij dit advies.

De startnotitie vermeldt de stedelijke uitleg Breda-noordoost/Teteringen; tevens wordt de bouwopgave van 3000 woningen vermeld. Het MER zou de relatie moeten aangeven tussen de woningbouwplannen en de golfbaanplannen; dat geldt in het bijzonder voor de samenhang (financieel en landschappelijk) met de woningbouw Om de Haenen. Daarbij moeten de voorwaardelijke relaties duidelijk worden: in hoeverre is realisatie van het ene project afhankelijk van uitvoering van het andere project? Welke besluitvormingstraject wordt voor de woningbouw doorlopen?

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor een beslissing over vrijstelling op basis van artikel 19 van de Wet RO door de gemeenteraad van Breda. Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren, zoals een aanlegvergunning.

4.

VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1

Algemeen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Het verdient aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (aanleg en inrichting) en de gebruiksfase (gebruik en beheer).

De startnotitie geeft aan dat zowel bij het golfalternatief als bij het meest milieuvriendelijke alternatief de bosrand van de ecologische hoofdstructuur/-groene hoofdstructuur wordt aangetast. De Commissie wijst erop dat naast directe aantasting (verwijderen vegetatie) ook indirecte aantasting kan optreden bijvoorbeeld door wijziging van grondwaterregiem of toename van betreding. Het MER zal de milieu-informatie moeten bevatten die nodig is bij de stappen van de beschermingsformule, zoals aangeduid in het Structuurschema Groene Ruimte⁹.

⁹ PKB deel 4, blz. 64. Zie bijlage 5 voor de beschermingsformule van het bosgebied in de EHS, en de toelichting.

Van elk alternatief dient te worden aangegeven:

- hoeveel grond er wordt verplaatst en of er grond van elders wordt aangevoerd, resp. grond naar elders wordt afgevoerd;
- uiteindelijk beoogde hoogteligging (op kaart);
- hoeveel oppervlaktewater er zal zijn, uitvoering van waterpartijen met diepten, taludhellingen, eventuele beschoeiing, verbindingen;
- de inrichting van de baan: aantal holes en oefenholes, situering;
- onderhoud (bewatering, maaien, eventuele beplantingen, mest- en pesticidengebruik, groenbeheer), eventueel gesplitst naar tees, greens, fairways, roughs, semi-roughs, aprons en driving ranges;
- waar het clubgebouw en het dienstgebouw zich zullen bevinden; hoe die gebouwen er uit zullen zien (incl. duurzaam-bouwen-maatregelen) en zullen passen in het landschap;
- mate waarin nevenactiviteiten plaatsvinden;
- beoogde openingstijden en -dagen;
- verlichting;
- ligging, omvang en inrichting van de parkeerfaciliteiten en ontsluitingspatroon voor autoverkeer; de verwachte verkeerstoename ter plekke (ook op piekdagen en -uren, bijvoorbeeld als er wedstrijden zijn);
- ontsluiting voor fietsverkeer en wandelaars;
- afrastering;
- vormgeving van de lanen, aansluiting op de lanenstructuur van de omgeving;
- energievoorziening en afvalmanagement;
- openbaarheid en toegankelijkheid.

Preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen

Zowel vanwege het stappenschema van het SGR als vanwege de m.e.r.-regeling dient bij elk alternatief worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen (bijvoorbeeld

- zo natuurlijk mogelijke inrichting, vooral van de fairways;
- ontzien of zelfs versterken van bosrelicten;
- minimalisering van grondwatergebruik

Verder wordt verwezen naar § 4.7 van dit advies.

4.2 Alternatieven

De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd, evenals de selectie van het voorkeursalternatief.

In het MER zijn vooral de milieueargumenten voor deze keuze van belang. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht.

Het MER moet – mede in verband met de beschermingsformule voor de EHS – ingaan op de selectie van de locatie en de vraag of andere locaties in aanmerking komen of goede perspectieven bieden (en wat globaal gezien de milieukundige voor- en nadelen van andere locaties zijn). Toegelicht moet worden waarom de handhaving van de golfbaan op de huidige locatie ongewenst is. Als er geen sluitende onderbouwing kan worden aangegeven om het MER in te perken tot de locatie Om de Haenen, zullen er, in plaats van argumenten

bij deze locatiekeuze, *locatiealternatieven* voor de golfbaan binnen de gemeente Breda¹⁰ moeten uitgewerkt.

Dit advies gaat ervan uit dat er vanuit verschillende invalshoeken thematische *inrichtingsalternatieven* kunnen worden geformuleerd. Het is de bedoeling van de Commissie om op die manier vooral modules te ontwikkelen die bruikbaar zijn bij de formulering van het meest milieuvriendelijke inrichtingsalternatief. Als zou blijken dat de benadering via thematische alternatieven onvoldoende realistische modules oplevert, dan moet dit worden toegelicht en moet een andere aanpak worden gevolgd.

4.3 Referentie

Het MER moet als referentiesituatie aangeven wat er gebeurt als het voornemen niet doorgaat. Dat betekent enerzijds de situatie waarin de golfbaan gehandhaafd blijft op de *huidige locatie van de Suykerberg*, anderzijds de situatie waarin *Om de Haenen* zich ontwikkelt zoals tot nu toe was vastgelegd in het bestemmingsplan en structuurplan. Daarbij moet worden uitgegaan van het gemeentelijk beleid (uit het structuurplan) waarin er, ook zonder dat de golfbaan Om de Haenen wordt aangelegd, daar ter plekke een groene bufferzone ontstaat. Voor zover externe invloeden zijn te verwachten dient te worden uitgegaan van de meest realistische verwachting hoe de plannen zullen worden uitgevoerd. Daarbij moet worden overwogen of voortzetting van het landbouwkundig gebruik van dat gebied gezien het actuele (Europese en rijks-) beleid waarschijnlijk is en wat de status is van de plannen van de Vereniging Natuurmonumenten voor dit gebied¹¹. Ten aanzien van de woningbouw Om de Haenen moet het MER duidelijk aangeven (op basis van de status van wettelijk gefundeerde besluiten) in hoeverre deze als onderdeel van de referentie wordt beschouwd; eventueel moeten twee scenario's worden beschouwd. Ook moeten uitbreidingsplannen van bijv. Zuiderhout en de stand van zaken van de landinrichting Teteringen in de beschrijving van de referentie worden betrokken.

De ontwikkelingen moet dus op *twee plaatsen* worden beschreven.

4.4 Golfalternatief

Bij de beschrijving van het golfalternatief gaat het om een inrichtingsalternatief waarin zo veel mogelijk wordt uitgegaan van de wensen van de Suykerberg. Dit geldt zowel voor het aantal holes en oefenholes, voor de vormgeving en het onderhoud van de tees, greens, en andere golfbaanelementen, als voor de vormgeving van de lanen en de waterpartijen. Ook moet worden aangegeven hoeveel golfers deze baan zouden kunnen gebruiken.

¹⁰ Zie § 3.2 van dit advies.

¹¹ Zowel de Vereniging *Teteringen Verstikt* (reactie 4) als de Brabantse Milieufederatie (reactie 6; zie bijlage 4) stellen dat de Vereniging Natuurmonumenten plannen heeft voor het gebied Om de Haenen.

4.5 Alternatief 'natuurlijk golfen'

Bij dit alternatief gaat het om een inrichtingsalternatief waarbij de potentiële en actuele natuurlijke vegetatie zo veel mogelijk wordt bevorderd, resp. gehandhaafd binnen de voorwaarde dat er een golfbaan wordt aangelegd en gebruikt. In dit alternatief wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de vegetatie in de omgeving van en worden de natuurlijke mogelijkheden van bodem en reliëf zo veel mogelijk gebruikt voor ontwikkeling van natuurwaarden.

Voor zover waterpartijen noodzakelijk worden geacht, worden zo veel mogelijk de aanwezige waterpartijen gebruikt. Nieuwe waterpartijen worden in dit alternatief zo veel mogelijk vermeden.

Aangegeven moet worden wat de verschillen zijn ten opzichte van het golfalternatief in aantal en ligging van holes¹², en in alle aspecten die hiervóór zijn genoemd. De Commissie adviseert om uitdrukkelijk een alternatief met een geringer aantal holes als alternatief in dit MER uit te werken.

4.6 Alternatief 'cultuurhistorisch golfen'

Bij een alternatief 'cultuurhistorisch golfen' dient het (herstel van het) vroegere landschapsbeeld en de oude cultuurhistorische patronen als uitgangspunt, binnen de randvoorwaarde van aanleg en gebruik van een golfbaan. Dit betekent dat er een accent op bos komt te liggen. Aangegeven moet worden wat de verschillen zijn ten opzichte van het golfalternatief in aantal en ligging van holes, en in alle aspecten die hiervóór zijn genoemd.

4.7 Medegebruiksalternatief

Bij een medegebruiksalternatief wordt het terrein ingericht als golfbaan maar staan de mogelijkheden van recreatief medegebruik centraal. De Commissie adviseert om hierbij uit te gaan van een inrichting die landschappelijk zo aantrekkelijk mogelijk is. Maatregelen ter bescherming van recreanten tegen uit de koers geraakte golfballen moeten worden beschreven. Ook van dit alternatief dienen de aspecten als hiervóór genoemd te worden belicht.

4.8 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Voor zover er locatiealternatieven een rol spelen dient eerst de meest milieuvriendelijke locatie te worden aangegeven; vervolgens dient de inrichting daarvan aan de orde te zijn.

De Commissie adviseert om daartoe eerst de inrichtingsalternatieven te beschouwen die in de voorgaande paragrafen zijn aangegeven, en vervolgens te bezien welke elementen daarvan bruikbaar zijn voor een mma. De ontwikke-

¹² Op de inspraakavond van 20 juni 2001 is toegezegd dat in ieder geval een alternatief met 18 holes en slechts oefenholes (ten opzichte van de voorkeurscombinatie 18 holes plus negen oegenholes) zal worden uitgewerkt in het MER (verslag inspraakavond, zie bijlage 4).

ling van een mma vraagt een open en creatieve houding. De Commissie adviseert om in dit ontwikkelproces verder vooral aandacht te besteden aan:

- drooglegging en beregening; opvang van overtollig hemelwater voor later gebruik ter plekke en maximale beperking van het gebruik van gebiedsvreemd water; de bijdrage die aan verdrogingsbestrijding kan worden geleverd;
- beperking van de toename van verhard oppervlak voor parkeerfaciliteiten;
- inrichting die volledig is afgestemd op de bodemgradiënt van podzolgrond naar beekerdgrond (in het kader van de ecologische overgangsfunctie);
- inrichting die qua vegetatie is afgestemd op de omringende EHS (idem);
- behoud en versterking van bestaande natuurelementen;
- maximaal vermijden van mest- en pesticidengebruik.

5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUEFFECTEN**

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

5.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten.

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en de omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water, enz.) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten¹³. Bij voorspelling van milieuveranderingen moet rekening worden gehouden met toe- en afname van verkeersstromen.

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

¹³ Zie § 3.3 van dit advies.

- per milieueffect moet de omkeerbaarheid worden aangegeven;
- expliciet dient te worden ingegaan op cumulatie van effecten door zowel de woningbouw als de golfbaan;
- in verband met de gemeentelijke doelstelling (watermachine) dient expliciet aandacht te worden besteed aan (waterhuishoudkundige) effecten in de Lage Vuchtpolder;
- ook positieve milieueffecten (bijvoorbeeld door het wegvallen van het agrarisch beheer op de maïsvelden; bijvoorbeeld het herstel van de lanenstructuur) moeten worden aangegeven;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- vooral aandacht moet besteed worden aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden;
- bij de beschrijving dienen de gevolgen van de aanlegfase en de gebruiksfase te worden betrokken;

Het MER dient de milieu-informatie zo veel mogelijk kwantitatief weer te geven en voor zover mogelijk op kaart. Voor een landschappelijke beoordeling dienen schetsen te worden opgenomen vanuit gebruikersperspectief.

5.2 Landschap en cultuurhistorie

Het gaat hierbij om de uiterlijke verschijningsvorm van het landschap, het landschapsbeeld, en om de structuren en patronen binnen het landschap. Ook gaat het om de overblijfselen van eerdere geomorfologische processen en menselijke activiteiten en de herkenbaarheid daarvan.

De belangrijkste aspecten waar aandacht aan besteed moeten worden zijn:

- landschapsopbouw vanuit verschillende invalshoeken (visueel, ruimtelijk);
- overgangen in het landschappelijke basispatroon;
- cultuurhistorisch waardevolle structuren en elementen (begraafplaats, lanenstructuur e.d.).

5.3 Bodem en water

De belangrijkste aspecten die het MER moet behandelen zijn:

- geomorfologische en bodemkundige opbouw en gesteldheid;
- geohydrologische gesteldheid en (grond)watersystemen met aandacht voor grondwaterstromen en stromingspatronen (kwel en inzigging), de niveaus (variatie in peilen), stromingshoeveelheden en kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Voor zover relevant moet de geologische opbouw daarbij als achtergrondinformatie worden gebruikt.

5.4 Levende natuur

De belangrijkste aspecten, waar aandacht aan besteed moet worden bij de beschrijving van de bestaande milieutoestand, de autonome milieuontwikkeling en de milieueffecten zijn (toekomstige) aanwezigheid/vóórkomen, verspreiding en aantasting van:

- (elementen van) de ecologische hoofdstructuur en andere beschermde gebieden¹⁴;
- voor het studiegebied kenmerkende plantensoorten en plantengemeenschappen;
- voor het studiegebied kenmerkende diersoorten¹⁵;
- beschermde soorten, prioritaire soorten en doelsoorten van het natuurbeleid, alsmede zeldzame en bedreigde soorten (Rodelijstsoorten);
- ecosystemen met een grote graad van ongeschondenheid, kwetsbaarheid en/of onvervangbaarheid.

Als hier geen zinvolle voorspellingen over kunnen worden opgesteld, dan dient ten minste zo veel mogelijk inzicht te worden verschaft in:

- (toekomstige) ecologische systemen en relaties: de relaties tussen de verschillende habitats binnen het studiegebied en verbindingen met leefgebieden buiten het studiegebied. In ieder geval dienen de relaties met de Teteringse heide, de boswachterij Dorst, de Vrachelse Heide en de Lage Vuchtpolder aan de orde te komen;
- (toekomstige) landschapselementen die de ecologische relaties bevorderen of die barrières opleveren voor deze relaties.
- (veranderende) functies van het gebied als voortplantings-, overwinterings-, pleister- of foerageerplaats voor diverse diersoorten, met nadruk op zeldzame en bedreigde soorten en soorten kenmerkend voor bijzondere omstandigheden.

Bij de beschrijving van de effecten dient rekening gehouden te worden met de invloeden van directe vernietiging, verdroging, verstoring, versnippering en eutrofiëring.

Speciaal bij biologische effecten kan sprake zijn van veranderingen, die zich pas op lange termijn manifesteren.

5.5 Geluid

Het MER dient aan te geven of er geluidsgevoelige bestemmingen in de omgeving zijn en in hoeverre het verkeer van en naar de golfbaan aanleiding kan zijn tot geluidshinder.

5.6 Gebruiksfuncties

Het verdient aanbeveling om in het MER aan te geven welke consequenties de wijze van aanleg en inrichting en de milieueffecten invloed hebben op de gebruiksfuncties. In ieder geval dient in verband met recreatief medegebruik duidelijk te worden wat de veiligheid in verband met uit de koers geraakte golfballen is.

De Commissie adviseert om daarbij ook in te gaan op de barrièrewerking voor recreatief gebruik van de omringende ecologische hoofdstructuur.

¹⁴ Zie ook § 3.3 van dit advies.

¹⁵ Uit de inspraak (reacties 1, 5 en 6, zie bijlage 4) komt naar voren dat het gebied ook door grotere zoogdieren wordt gebruikt, i.t.t. hetgeen niet uit de startnotitie kan worden afgeleid.

6.

VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referenties – zowel de huidige situatie als de referentiesituatie – worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Ook moet worden aangegeven in hoeverre de alternatieven beantwoorden aan de doelen van het project. Zo zal moeten worden aangegeven in hoeverre een golfbaan Om de Haenen daadwerkelijk een bufferfunctie kan vervullen¹⁶.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7.

LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

¹⁶ De Vereniging *Teteringen Verstikt* (reactie 4; zie bijlage 4) heeft hier ernstige twijfels over en meent dat de golfbaan juist de druk op de omringende EHS-gebieden zal versterken.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Bij het besluit over vrijstelling moet de gemeente aangeven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat De Wilde Projektmanagement in het MER al een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onze kerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdttekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen. De Commissie tekent daarbij aan dat ten opzichte van de kaarten in de startnotitie verbetering gewenst is.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor het
milieueffectrapport Golfterrein 'Om de Haenen'
te Teteringen

(bijlagen 1 t/m 5)

groen

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 23 mei 2001 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Gemeente Breda

Commissie voor de milieu-effectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
ingekomen :	25 MEI 2001
nummer	
dossier	471-679/m 68
kopie naar :	Od/Sa/bib/HL ch
Datum	
23 MEI 2001	
Informatie	
5294470 N. de Bruin	

Uw brief

Onderwerp

Startnotitie MER Golfterrein "Om de Haenen" te Tetering

Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling, Milieu en Economische Zaken
Milieu

Correspondentieadres
Postbus 3920
4800 DX Breda

Stadskantoor
Claudius Prinsenlaan 10
Telefoon (076) 529 38 00
Fax (076) 529 37 76
E-mail: gemeentebreda@breda.nl
Vanaf Breda CS: 10 minuten lopen,
Buslijnen: 2, 8, 9, 10, 11, 131, 401

Ons kenmerk
RME/2001.6977
Bijlagen
2.

Geachte heer/mevrouw,

Op 15 mei jongstleden ontvingen wij van De Wilde projectmanagement b.v., Spoorweg 6 te Tilburg bijgaande Startnotitie voor het milieu-effectrapport Golfbaan "Om de Haenen" te Teteringen.

Wij hebben het voornemen om medewerking te verlenen aan een verzoek om vrijstelling als bedoeld in artikel 19 WRO teneinde de ontwikkeling van een 18 holes golfbaan mogelijk te maken. De golfbaan is geprojecteerd in een gebied met de bestemming "agrarisch gebied met landschappelijke waarde" en "agrarisch gebied met bijzondere landschappelijke en/of natuurwetenschappelijke waarde". Daarmee is de activiteit MER-plichtig.

Wij verzoeken u ons te adviseren over de richtlijnen inzake de inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport.

De openbare kennisgeving als bedoeld in artikel 7.12 lid 4 Wet milieubeheer vindt plaats op woensdag 30 mei aanstaande. De inspraakperiode loopt van 31 mei tot en met 28 juni 2001.

Contactpersoon voor de MER-procedure is mevrouw Nel de Bruin van de afdeling Milieuzorg Leefomgeving, telefoon 076-5294470, e-mailadres: nh.de.bruin@breda.nl.

Wij wachten uw advies met belangstelling af.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Breda,
Namens dezen,
Het hoofd van de afdeling Milieuzorg Leefomgeving,

J.J. van Houdt.

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de terinzagelegging van de startnotitie in "Het Stadsblad" d.d. 30 mei 2001

Start MER golfterrein Om de Haenen Teteringen

Burgemeester en wethouders van Breda maken bekend dat zij mededeling hebben ontvangen van het voornemen van De Wilde projektmanagement te Tilburg om een 18 holes golfbaan 'Om de Haenen' te Teteringen noordoost te ontwikkelen. B&W willen in principe aan deze ontwikkeling medewerking verlenen.

Voordat de planvorming kan beginnen moet vrijstelling worden verleend van de bepalingen van het bestemmingsplan. Bij de voorbereiding van die vrijstelling moet een milieu-effectrapport (MER) worden gemaakt. Doel van het milieu-effectrapport is het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de ruimtelijke ordeningsprocedure. De procedure voor het maken van een MER begint met de zogeheten startnotitie. In de startnotitie wordt onder meer globaal omschreven welke gevolgen de nieuwe ontwikkelingen zullen hebben voor het milieu.

Inspraakavond

Op woensdag 20 juni is in het deelstadskantoor Teteringen een inspraakavond, aanvang 19.30 uur. Tijdens deze inspraakavond kunt u mondelinge reacties inbrengen.

Vanaf 31 mei ligt de startnotitie voor het MER ter inzage bij de balie Voorlichting in het Stadskantoor en in het deelstadskantoor Teteringen. Het is mogelijk om tot en met 28 juni opmerkingen (inspraak) te maken over de startnotitie. Uw schriftelijke reactie kunt u indienen bij: Burgemeester en Wethouders van Breda, t.a.v. het hoofd van de afdeling Milieuzorg Bedrijven, Postbus 3920, 4800 DX Breda.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: (huidig) De Wilde projektmanagement

Bevoegd gezag: (huidig) gemeente Breda

Besluit: (huidig) vrijstellingsbesluit ingevolge artikel 19 Wet RO

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C10.1

Activiteit: In 1992 werd een m.e.r.-procedure gestart voor de aanleg van een 18-holes golfbaan met bijbehorende voorzieningen in de toenmalige gemeente Teteringen. Het terrein waarop het plan betrekking had besloeg een oppervlakte van circa 80 ha en was in gebruik als agrarisch gebied. Op circa 50 ha zou een 18 holes golfbaan met bijbehorende voorzieningen worden aangelegd. In 2001 werd vanwege gewijzigde omstandigheden een nieuwe m.e.r.-procedure gestart gekoppeld aan een artikel-19-procedure.

Procedurale gegevens:

kennisgeving startnotitie: 30 mei 2001

richtlijnenadvies uitgebracht: 20 juli 2001

Bijzonderheden: De Commissie achtte het MER Golfbaan Teteringen zoals dat in 1993 was opgesteld voldoende informatie bevatten om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over het bestemmingsplan. Wel merkte zij op dat bij de vergelijking van alternatieven het golfalternatief weinig rekening zou houden met de milieugevolgen. Zo vond zij de voorkeur voor gesloten bosschages rond de golfbaan als inpassingmaatregel weinig passend in een open landschap; zij stipte aan dat het meest milieuvriendelijke alternatief op dit punt betere opties bood.

Zij adviseerde om in het beheerplan aspecten als bemesting, pesticidengebruik, beregening en belichting te regelen.

Tot uitvoering van dit plan is het echter nooit gekomen, mede omdat de gemeente Teteringen werd opgenomen in de gemeente Breda. Een van de achtergronden van het plan, de aanleg van een fysieke buffer tussen de beide gemeenten, verviel bij de gemeentelijke herindeling. In het structuurplan van de (nieuwe) gemeente Breda (1999) werd vastgelegd dat de gemeente de golfvereniging De Suykerberg een uitbreiding wilde bieden in combinatie met een verplaatsing naar het gebied 'Om de Haenen'. Aangezien dit gebied is omgeven door bos dat deel is van de ecologische hoofdstructuur, en omdat ook op het terrein zelf natuurwaarden voorkomen, wil de gemeente Breda in 'Om de Haenen' een bufferzone maken tussen nieuwe bebouwing (aansluitend aan De Haenen) en de EHS. Als deze functie door de nieuwe golfbaan zou kunnen worden vormgegeven, zou het gebied van De Suykerberg vrijkomen; op die plaats wil de gemeente een onder andere een zogeheten watermachine aanleggen om de verdrogingsproblemen in de Lage Vuchtpolder te lijf te gaan. Voor het plan om de golfbaan 'Om de Haenen' mogelijk te maken werd in verband met de artikel-19-procedure m.e.r. gestart.

In het nieuwe richtlijnenadvies adviseert de Commissie om met een heldere probleemstelling te werken (staat invulling van de bufferzone of uitbreiding van de golfbaan centraal?) en om de locatiekeuze en uitbreidingsbehoefte na-

der te onderbouwen. Zo nodig zouden locatiealternatieven moeten worden uitgewerkt. Ze adviseert om aan de hand van verschillende invalshoeken alternatieven uit te werken, waarvan elementen tot mma kunnen worden samengevoegd. Bij de milieu-informatie dient haars inziens de nadruk te liggen op flora, vegetatie en fauna – mede vanwege de bescherming van de EHS. Ten slotte accentueert zij het belang van een goede samenvatting.

Samenstelling van de werkgroep:

dr.ir. J.J.T.M. Geerards (voorzitter)

drs. W.C.M. van Hooff

dr. N.P.J. de Vries

Secretaris van de werkgroep: drs. M. Odijk.

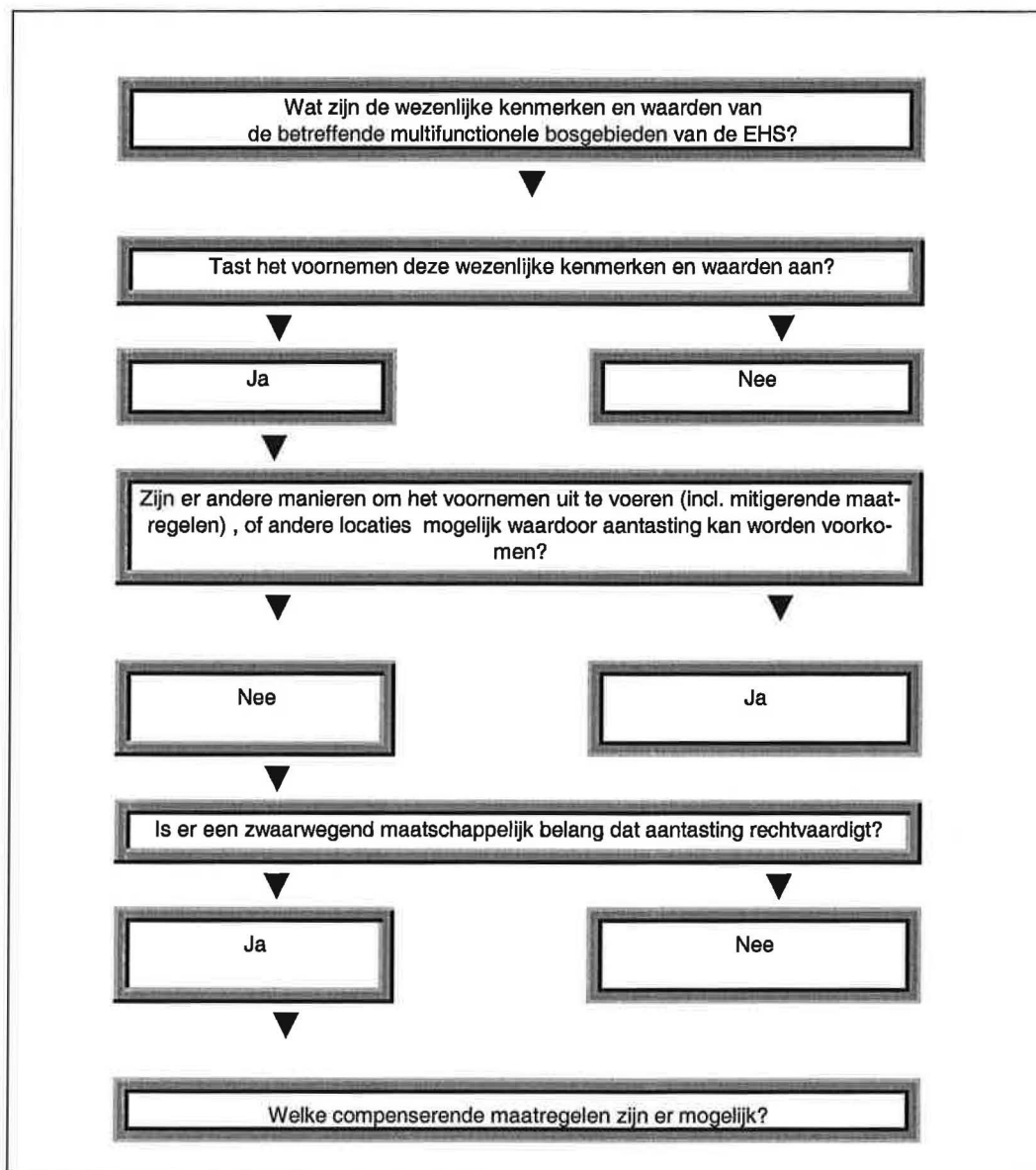
BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.		Natuur- en Milieuvereniging Teteringen	Teteringen	20010702
2.	20010621	ir. A.J. Strijk en mw. S. Nederlof-Linck	Teteringen	20010702
3.	20010622	Golfclub De Suykerberg	Teteringen	20010702
4.	20010627	Vereniging <i>Teteringen Verstikt</i>	Teteringen	20010703
5.	20010627	Vereniging Onderzoek Flora en Fauna	Wageningen	20010703
6A	20010628	Brabantse Milieufederatie	Tilburg	20010703
6B	20010710			20010710
6C	20010307		Oosterhout	20010710
		Milieuvereniging Oosterhout (als bijlage bij tweede reactie BMF)		
7.	20010702	Dorpsraad Teteringen	Teteringen	20010703
8.	20010629	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	
9.	20010625	Hoogheemraadschap van West-Brabant	Breda	20010702
Verslag inspraakavond van 20 juni 2001				20010703

BIJLAGE 5

Stappenschema beschermingsformule in verband met de bosgebieden

TOELICHTING OP HET STAPPENSHEMA:

aantasting:

hiervan is sprake als actuele waarden verloren gaan en/of ontwikkelingsmogelijkheden onomkeerbaar worden aangetast

wezenlijke kenmerken en waarden:

dat zijn bijvoorbeeld de unieke kenmerken van de bodem, de hydrologie, de cultuurhistorie, de aanwezigheid van kenmerkende en/of zeldzame soorten planten of dieren, de specifieke groeiplaatsfactoren van bostypen, en in het geval van recreatievoorzieningen de randvoorwaarden voor de gebruiksmogelijkheden van een gebied zoals bijvoorbeeld de aantrekkelijkheid en de diversiteit van dat gebied en een bepaalde, minimale omvang.

aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden:

hiervan is sprake indien:

- letterlijk unieke situaties verloren gaan (bijvoorbeeld een geologisch fenomeen, een specifiek cultuurmonument),
- ecologische processen op landschapsniveau blijvend verstoord raken (bijvoorbeeld verandering van de waterhuishouding)
- populaties van nationaal zeldzame of voor dat ecosysteem kenmerkende soorten planten of dieren zodanig worden verkleind, versnipperd of geïsoleerd dat hun lokale voortbestaan op termijn niet meer is verzekerd. bij het onomkeerbaar verloren gaan van ontwikkelingsmogelijkheden moet vooral worden gedacht aan dusdanige veranderingen van bodemopbouw en hydrologie (door vergraving of nieuw grondgebruik) dat de oorspronkelijke potenties voor de ontwikkeling van bepaalde natuurdoeltypen voor ten minste decennia verloren gaan.

maatschappelijk belang:

hiervan is sprake als een activiteit plaatsvindt ten behoeve van een belangrijk deel van de bevolking, of die een positief economisch gevolg hebben voor die bevolking. (de bewijslast voor het maatschappelijk belang ligt volgens de notitie bij de initiatiefnemer).

zwaarwegend maatschappelijk belang:

hiervan is bijvoorbeeld sprake indien:

- het niet uitvoeren van de activiteit zou betekenen dat grote groepen mensen in een bepaalde regio dan wel in Nederland als geheel nadeel dan wel risico zullen ondervinden bij de voorziening in belangrijke levensbehoeften zoals voeding, onderdak en veiligheid;
- essentiële zaken zoals werkgelegenheid redelijkerwijs niet kunnen worden bereikt;
- het economisch draagvlak van de streek belangrijk versmalt.